

ЗВЯЗДА
Падарожжа
100 праз
годдзе

Як «Звязда» пісала гісторыю (1976—1986)

1980-я адзначыліся ў жыцці краіны пачаткам антыалкагольнай кампаніі і новым палітычным курсам на перабудову, прыняццем новай Канстытуцыі БССР і трагічнай гібеллю Пятра Машэрава, будаўніцтвам Нацыянальнага аэрапорта «Мінск» і адкрыццём першай чаргі метрапалітэна, 15 залатымі медалямі нашых спартсменаў на Алімпіядзе-80 і рэкордна доўгім палётам касманаўта Уладзіміра Кавалёнка, міжнародным «Маршам міру» праз Стэкгольм, Мінск і Маскву... А яшчэ ўвядзеннем абмежаванага кантынгенту савецкіх войскаў у Афганістан (за няпоўныя 10 гадоў ваеннага канфлікту загінулі тысячы савецкіх салдат, у тым ліку больш як 770 ураджэнцаў Беларусі) і найбуйнейшай тэхнагеннай катастрофай XX стагоддзя — аварыяй на Чарнобыльскай АЭС, наступствы якой свет будзе адчуваць яшчэ дзясяткі гадоў. Як пра гэта пісала «Звязда»?

Газетныя публікацыі 1980-х сведчаць, як усё больш прэтэнзій прад'яўляюць адзін да аднаго Савецкі Саюз і ЗША. Градус «халоднай вайны» адчуваецца ўжо ў гнёўных патрабаваннях да прэзідэнта ЗША спыніць агрэсію на Блізкім Усходзе, а таксама ў з'едлівых загаловах палітаглядаў: «Пра так званыя свабодны свет», «Рэйгану не падабаецца слова «рэйганоміка», «Аб умяшанні ЗША ва ўнутраныя справы іншых краін»,

занятасці навучэнцаў у перыяд вытворчай практыкі і летніх канікулаў...».

БОЛЕВАЯ КРОПКА

29 снежня 1979 года «Звязда» суха паведаміла: «Урад Дэмакратычнай Рэспублікі Афганістан, прымаючы пад увагу няспыннае і мацнеючае ўмяшанне і правакацыі знешніх ворагаў Афганістана і з мэтай абароны заваёў красавіцкай рэвалюцыі,

інфармуе газета ў 1980-м. «Што датычыць абмежаванага савецкага войскага кантынгенту, які знаходзіцца на тэрыторыі ДРА па просьбе афганскага ўрада ў адпаведнасці з Савецка-афганскім дагаворам 1978 г. і Статутам ААН, то пытанне аб тэрмінах яго вываду можа быць разгледжана ў кантэксце палітычнага ўрэгулявання і не раней, чым будзе поўнасцю спынена агрэсія супраць ДРА», — перадрукоўвае «Звязда» крыху пазней афіцыйныя заявы ТАСС. «Савецкі Саюз да канца выканае свой інтэрнацыянальны абавязак па абароне Афганістана ад іншаземнай ваеннай інтэрвенцыі», — зноў жа з заявы ТАСС, але ўжо 1983 года. І толькі ў 1986-м пад эпізадычнай рубрыкай «Месца службы — Афганістан» змешчаны ўспаміны саміх вайскоўцаў, у прыватнасці, лейтэнанта Аляксея Астапенкі, пра некаторыя моманты службы: «як стралялі прамой наводкай па душманах, якія спрабавалі непрыкметна пераправіцца праз раку і ўдарыць па батарэі з тылу; як выручылі агнём афганскіх пехацінцаў, што трапілі пад душманскія кулямёты, як дапамагалі дэканам бліжэйшага кішлака ў будаўніцтве школы...»

Таксама ў кастрычніку 1986-га быў надрукаваны зварот ЦК КПСС «Воінам-інтэрнацыяналістам, якія вяртаюцца з Дэмакратычнай Рэспублікі Афганістан»: «Штодзённа рызыкуючы жыццём, вы, байцы-інтэрнацыяналісты, выраставалі тысячы афганскіх дзяцей, старых і жанчын ад крывавай расправы наёмных забойцаў і тэрарыстаў, далі магчымасць дзецям хадзіць у школу, сялянам збіраць ураджай, рабочым працаваць ля станка. Гэты подзвіг назаўсёды застаецца сімвалам савецка-афганскай дружбы... Савецкія людзі схіляюць галаву перад памяццю загінулых у баях мужных сыноў нашай Радзімы, смуткуюць разам з іх блізкімі, роднымі, сябрамі. Акру-

Рэпартаж з адкрыцця метро ў Мінску.

«Прапагандысцкая атрута», «НАТА — блок агрэсіі», «Антыкамуністычная істэрыя» і г.д. На гэтым фоне асабліва ўвага ўдзяляецца «Маршу міру» 1982 года, удзельнікі якога з Даніі, Нарвегіі, Швецыі і Фінляндыі з заклікамі спыніць гонку ўзбраенняў пабывалі ў СССР, у тым ліку некалькі дзён правялі і ў Мінску.

З 1985 года асноўныя тэмы пакрысе мяняюцца, паколькі апошні генсек ЦК КПСС Міхаіл Гарбачоў абвясціў новы курс на паскарэнне і інтэнсіфікацыю прамысловасці, укараненне навукова-тэхнічнага прагрэсу, антыалкагольную кампанію, барацьбу з непрацоўнымі даходамі і г.д. Так, у 1986 годзе «Звязда» заклікае «Актыўней усталяваць цвярозасць» — барацьбой з п'янствам займалася цэлая рэспубліканская камісія. «Не жыгта п'янства сярод навучэнцаў устаноў прафтэхадукцыі, інжынерна-педагагічнага персаналу, — адзначае газета. — Не ліквідаваны фармалізм у арганізацыі пазакласных мерапрыемстваў, няма належнай грамадска карыснай

(Заканчэнне. Пачатак у нумары за 29 ліпеня.)

19 ліпеня 1980 года ў Мінск прыбыў Алімпійскі агонь, які з эстафетай спартсменаў рушыў да стадыёна «Дынама», дзе трохразовы чэмпіён Алімпійскіх гульняў Аляксандр МЯДЗВЕДЗЬ і запаліў сімфалічны факел.

жыць іх сем'і ўвагай і клопатамі, зменшыць для іх боль і горыч страты — абавязак кожнай партыйнай, прафсаюзнай, камсамольскай арганізацыі, Савету народных дэпутатаў». Да пачатку арганізаванага вываду савецкіх войскаў з Афганістана застаецца яшчэ 1,5 года.

ЧОРНАЕ РЭХА

27 красавіка 1986 года, нядзеля. У нумары «Звязды» — вялікі фотарэпартаж з «Гомсельмаша», міжнародны тэлеатайп навін з Нью-Ёрка, Гаваны, Багаты, Манагуа, Буэнас-Айрэса; праблемныя круглы стол з Дзяржапраграмам БССР, агляд пошты, спартыўных і культурных падзей. Ані слова пра Чарнобыльскую АЭС. Як, зрэшты, і ў наступных нумары, і ў чарговым. Толькі ў святочным першамайскім выпуску знаходзім кароткае паведамленне ад Саўміна СССР: «Як паведамлялася ўжо ў друку (?), на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі, размешчанай за 130 кіламетраў на поўнач ад Кіева, адбылася аварыя. На месцы працуе ўрадавая камісія пад кіраўніцтвам намесніка Старшыні Савета Міністраў СССР т. Шчарбіны Б. Е. ...Паводле папярэдніх даных, аварыя адбылася ў адным з памяшканняў

Першамайская свята 1986-га ў Мінску. Абсалютная большасць беларусаў яшчэ нічога не ведае пра аварыю на ЧАЭС...

4-га энергаблока і прывяла да разбурання часткі будаўнічых канструкцый будынка рэактара, яго пашкоджання і некаторай уцечкі радыеактыўных рэчываў. Тры астатнія энергаблокі спынены, спраўныя і знаходзяцца ў эксплуатацыйным рэзерве. Пры аварыі загінулі два чалавекі». Паводле гэтай інфармацыі, першапачаткова былі шпіталізаваны 197 чалавек, з якіх 49 пакулі бальніцы пасля абследавання, пры тым «праца прадпрыемстваў, калгасаў, саўгасаў і ўстаноў ідзе нармальна». І толькі з 4 мая, калі савецкая краіна адгуляла першамайскія дэманстрацыі, а

ігнараваць хваляванне і нападкі замежнай прэсы стала немагчыма, ТАСС пачаў рабіць штодзённыя справаздачы аб ходзе работ «па ліквідацыі аварыі і яе выніках» і эвакуацыі людзей з 30-кіламетровай зоны АЭС, а таксама агрызацца ў бок ЗША: «Высокапастаўленыя асобы ў Вашынгтоне вы-

карэспандэнты «Звязды» Уладзімір Пернікаў, Анатоль Мясніковіч і Мікалай Амельчанка ці не кожныя некалькі дзён выязджаюць у камандзіроўкі ў прылеглыя да ЧАЭС раёны — Хойнікі, Брагін, Нароўля. Яны шукаюць — і, што адметна, знаходзяць — для сваіх рэпартажаў пазітыўныя моманты: як простыя вясцоўцы і кіраўнікі гаспадарак дапамагаюць вымушаным перасяленцам на новых месцах, жанчын з малымі дзецьмі адпраўляюць у санаторыі, а школьнікаў — у піянерскія лагеры на аздраўленне, як простыя будаўнікі па ўласнай ініцыятыве падаюць працоўны дзень, каб хутчэй здаць у эксплуатацыю жылыя дамы для «чарнобыльцаў», як вайскоўцы праводзяць санітарную апрацоўку тэрыторыі і тэхнікі, а маладыя работнікі ўнівермага «Беларусь» ахвяраюць квартальную прэмію ў памеры 5960 рублёў у фонд дапамогі пацярпелым ад аварыі на ЧАЭС...

Ужо ўвосень 1986-га гучаць шматлікія заявы пратое, што небяспека адступіла. У прыватнасці, «Звязда» цытуе інтэрв'ю дырэктара БелНДІ анкалогіі і медыцынскай радыялогіі Ігара Жакава: «Абстаноўка на ЧАЭС і вакол яе стабілізуецца з кожным днём, надшыоў завяршальны перыяд работ. Сёння рэактар выдзяляе

1978-ы. Рэпартаж з маштабных вучэнняў «Бярэзіна».

карыстоўваюць першую ў гісторыі савецкай ядзернай энергетыкі аварыю для палітычнага шантажу СССР, імкнуча раздуць з яе палітычную праблему ў міжнародных адносінах, прычым у Вашынгтоне праяўляюць здзіўную забыўчасць, быццам бы ў ЗША нічога падобнага не здаралася» («Звязда», 5 мая).

З іншага боку, усякае садейнічанне і дапамогу краіна прымае з удзячнасцю. «У Савецкі Саюз для кансультацый ужо прыбыў вядомы амерыканскі спецыяліст па радыялогіі доктар Р. Гейл. У Маскву па запрашэнні Савецкага ўрада прыязджае генеральны дырэктар Міжнароднага агенцтва па атамнай энергіі (МАГАТЭ) Х. Блікс», — піша «Звязда». А пакуль партыйныя кіраўнікі, дыпламаты МЗС і навукоўцы спрабавалі адекватна ацаніць наступствы і маштабы аварыі, журналісты таксама не застава-ліся ўбаку. Ужо з 5—6 мая

радыеактыўных рэчываў менш, чым звычайная атамная станцыя. Паветра над ім чыстае. ...Намі было ўстаноўлена, што доза абпраменьвання дзяцей горада Хойнікі ізатопамі, якія трапілі ў арганізм, не перавышае 0,1 бэра. Гэта значыць, яна ў 6—7 разоў меншая, чым доза пры флюараграфіі грудной клеткі». Аб тым, што сітуацыя стабілізуецца, паўтараюць на прэс-канферэнцыях і прадстаўнікі МЗС Савецкага Саюза, хоць на той час памерлых ад прамянёвай хваробы супрацоўнікаў АЭС і ратавальнікаў налічвалася ўжо больш як 20...

Натуральна, праз тры з лішнім дзесяцігоддзі, ведаючы, што нічога добра не скончылася, лёгка крытыкаваць папярэднікаў. Але мы гэтага рабіць не будзем — лепш пагартаем далей старыя падшыўкі і паглядзім, як змяніўся настрой і тэматыка публікацый у 90-я.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.
tselyashuk@zviazda.by